

was voor Berlage niet een speelgoed voor aestheten; zij moest doeltreffend zijn en de manifestatie van een schoone sociale orde, waarin de mensch slechts zijn waarde ontleent aan de gemeenschap, waarvan hij deel uitmaakt. Berlage bouwde voor de gemeenschap.

Het was Berlage niet gegund, deze gedachte werkelijkheid te zien worden. Maar dit belette hem niet, onversaagd voort te gaan. En hoewel het hem leed zal hebben gedaan, dat geen van zijn ideale projecten, waarin hij zijn liefde tot de gemeenschap neerlegde, gelijk het Pantheon der Menschheid en het Beethovenhuis, kon worden uitgevoerd, het moet hem hebben verheugd, dat steeds weer de jongeren zich om hem heen schaarden en van hém uitgingen om iets te bereiken.

Onmetelijk is de invloed, die Berlage op de Nederlandsche en daardoor op de Europeesche bouwkunst heeft gehad. Cuypers was een goed constructeur, maar een man zonder wezenlijke scheppingskracht, want elken vorm ontleende hij aan bouwstijlen, die schoon waren geweest in de tijden, waarvoor ze bestemd waren, maar onmachtig waren om het leven van onzen tijd te vertolken. Berlage was niet alleen een goed constructeur, maar een kunstenaar, die voor het eerst na lange tijden weer de essentie van bouwkunst begreep. Aan hem, en aan hem alleen, komt de eer toe, aan de bouwkunst nieuwe wegen te hebben gewezen voor een betere en schoonere ontwikkeling.

J. SLAGTER

TENTOONSTELLING VAN MODERNE CHINEESCHE SCHILDERKUNST, STEDELIJK MUSEUM, AMSTERDAM, EN GEMEENTEMUSEUM, DEN HAAG

De beroemde dichter, schilder en staatsman Su Tung-p'o (1039—1112) heeft in een van zijn critische opstellen gezegd, dat de schilderkunst, wanneer zij slechts streeft naar het treffen van de uiterlijke gelijkenis, niet veel meer is dan een spel van kinderen. De kunstenaar moet er in de eerste plaats naar streven in de streken van zijn penseel vast te leggen het onvergankelijke, het eeuwige, dat alleen blijvend is in de zeer tijdelijke vormen en gestalten dezer wereld.

De oude Chineesche schilders hadden dus hun doel wel hoog gesteld! Dat er nochtans meer dan een onder hen was, die vermocht deze gedachte te verwerkelijken, moet worden toegeschreven aan de hooge gaven, waarmede eenigen van hen waren bedeed.

Het behoeft geen betoog, dat hedendaagsche Chineesche schilders zich een zware en tevens ondankbare taak kiezen, wanneer zij blijven werken volgens de aloude regels van de Chineesche schilderkunst. Het oog van den beschouwer is verwend door het zien van de oude meesterstukken, en hiermede gaat men onwillekeurig het werk der modernen vergelijken; hoewel